

KLINIK TERMINOLOGIYANI SAMARALI O'RGANISHDA MNEMONIK USULLARNING O'RNI

Davurova Soxiba Usanboevna

Tillar kafedrası stajyor-assistenti, SamDTU

Muxammadiev Kamron Sharofiddin o'g'li, Normamatov Amal Suyunovich

Shoyimova Shahzoda Bobosher qizi, Boliboyeva Aziza Ibodulla qizi

Davronov Xumoyun Azamat o'g'li, Mansurov Shamsiddin Asomiddin o'g'li

SamDTU, Davolash fakulteti 147 guruh talabalari

Annotatsiya:

Klinik terminologiyani o'zlashtirish tibbiy ta'lim jarayonining muhim bosqichlaridan biri hisoblanadi. Ushbu maqolada klinik terminlarni o'rganishda mnemonik usullarning samaradorligi, ularning lingvistik va pedagogik asoslari hamda amaliy qo'llanilishi tahlil qilinadi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, mnemonik metodlar talabalar xotirasini faollashtirib, murakkab terminlarni tez va samarali o'zlashtirishga yordam beradi. Ushbu usullar tibbiy terminologiyani o'rganishda bilimlarning mustahkamlanishiga va uzoq muddatli eslab qolinishiga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: klinik terminologiya, mnemonika, tibbiy ta'lim, xotira, pedagogik metodlar, o'qitish samaradorligi.

РОЛЬ МНЕМОНИЧЕСКИХ МЕТОДОВ В ЭФФЕКТИВНОМ ИЗУЧЕНИИ КЛИНИЧЕСКОЙ ТЕРМИНОЛОГИИ

Давурова Сохиба Усанбоевна

Стажёр-ассистент кафедры языков, СамГМУ

Мухаммадиев Камрон Шарофиддин угли, Нормаматов Амал Суюнович

Шойимова Шахзода Бобошер кизи, Болібоева Азиза Ибодулла кизи

Давронов Хумоюн Азамат угли, Мансуров Шамсиддин Асомиддин угли

Студенты 147 группы Лечебного факультета Самаркандского

государственного медицинского университета

Аннотация

Освоение клинической терминологии является одним из важных этапов

медицинского образования. В данной статье анализируется эффективность мнемонических методов в изучении клинических терминов, их лингвистические и педагогические основы, а также практическое применение. Результаты исследования показывают, что мнемонические методы активизируют память студентов и способствуют быстрому и эффективному усвоению сложных терминов. Эти методы обеспечивают прочное закрепление знаний и их долговременное запоминание при изучении медицинской терминологии.

Ключевые слова: клиническая терминология, мнемоника, медицинское образование, память, педагогические методы, эффективность обучения.

THE ROLE OF MNEMONIC METHODS IN EFFECTIVE LEARNING OF CLINICAL TERMINOLOGY

Davurova Sokhiba Usanboevna

Trainee Assistant of the Department of Languages,

Samarkand State Medical University

Mukhammadiev Kamron Sharofiddin ugli, Normamatov Amal Suyunovich

Shoyimova Shahzoda Bobosher qizi, Boliboyeva Aziza Ibodulla qizi

Davronov Khumoyun Azamat ugli, Mansurov Shamsiddin Asomiddin ugli

Students of Group 147, Faculty of General Medicine,

Samarkand State Medical University

Abstract

Mastering clinical terminology is one of the essential stages in medical education. This article analyzes the effectiveness of mnemonic methods in learning clinical terms, their linguistic and pedagogical foundations, as well as their practical application. The results of the study show that mnemonic methods activate students' memory and help them quickly and effectively master complex terms. These methods contribute to the consolidation of knowledge and its long-term retention in the study of medical terminology.

Keywords: clinical terminology, mnemonics, medical education, memory, pedagogical methods, learning effectiveness.

Kirish:

Klinik terminologiya tibbiyot fanining ajralmas tarkibiy qismi bo'lib, u shifokorlar, farmatsevtlar va boshqa tibbiyot mutaxassislari o'rtasida aniq, izchil va samarali ilmiy hamda amaliy muloqotni ta'minlaydi. Tibbiy terminlar nafaqat kasalliklar, anatomik tuzilmalar va fiziologik jarayonlarni ifodalash, balki diagnostika, davolash va ilmiy tadqiqotlarda ham muhim kommunikativ vosita sifatida xizmat qiladi. Shu sababli tibbiy terminologiyani puxta o'zlashtirish bo'lajak mutaxassislarning kasbiy tayyorgarligida muhim bosqich hisoblanadi.

Biroq tibbiy terminlarning murakkabligi, ularning ko'p qirrali lingvistik tuzilishga ega ekanligi, lotin va yunon tillaridan kelib chiqqanligi hamda terminlar sonining nihoyatda ko'pligi talabalar uchun ularni o'zlashtirish jarayonini murakkablashtiradi. Ko'plab terminlar prefiks, suffiks va ildizlardan tashkil topgan bo'lib, ularning semantik va morfologik tahlilini tushunmasdan turib samarali o'zlashtirish qiyin kechadi. Natijada talabalar ko'pincha terminlarni mexanik yodlashga majbur bo'ladilar, bu esa bilimlarning mustahkam emasligiga olib keladi.

Zamonaviy ta'lim tizimida bunday muammolarni hal etish uchun innovatsion pedagogik yondashuvlardan foydalanish zarur hisoblanadi. So'nggi yillarda o'qitish jarayonida interfaol metodlar, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari va kognitiv yondashuvlar keng qo'llanilmoqda. Shular qatorida mnemonik usullar alohida ahamiyat kasb etadi. Mnemonika – bu axborotni eslab qolishni osonlashtiruvchi, uni tizimli va mantiqiy bog'lanishlar orqali mustahkamlovchi metodlar majmuasidir.

Mnemonik usullar yordamida murakkab klinik terminlar oddiy assotsiatsiyalar, obrazlar, qisqartmalar yoki mantiqiy bog'lanishlar orqali eslab qolinadi. Bu esa nafaqat terminlarni tezroq o'zlashtirishga, balki ularning ma'nosini chuqurroq anglashga ham yordam beradi. Ayniqsa, tibbiy terminologiya kabi katta hajmdagi axborotni o'zlashtirish zarur bo'lgan ta'lim yo'nalishlarida mnemonik metodlar samarali vosita sifatida namoyon bo'ladi.

Shu nuqtai nazardan, klinik terminologiyani o'rganishda mnemonik usullarning o'rni va samaradorligini ilmiy jihatdan tahlil qilish muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu tadqiqotning asosiy maqsadi – mnemonik metodlarning tibbiy terminlarni o'zlashtirishdagi pedagogik va amaliy imkoniyatlarini aniqlash, ularning o'quv jarayonidagi samaradorligini baholash hamda klinik terminologiyani o'qitishda qo'llash istiqbollari asoslab berishdan iborat.

Materiallar va metodlar:

Mazkur tadqiqotda klinik terminologiyani o'rganishda mnemonik usullarning samaradorligini aniqlash maqsadida tibbiy lingvistika, pedagogika va kognitiv psixologiya sohalariga oid ilmiy manbalar kompleks tarzda tahlil qilindi. Tadqiqot jarayonida mahalliy va xorijiy mualliflar tomonidan yaratilgan darsliklar, o'quv qo'llanmalar, ilmiy maqolalar hamda metodik tavsiyalar asosiy nazariy manba sifatida tanlab olindi. Ushbu manbalar klinik terminologiyaning lingvistik xususiyatlari, uni o'qitish metodikasi va mnemonik texnikalarning nazariy asoslarini o'rganishga xizmat qildi.

Tadqiqotni amalga oshirishda bir qator ilmiy-uslubiy metodlardan foydalanildi. Ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish metodi orqali mavzuga oid mavjud nazariy qarashlar, yondashuvlar va ilmiy konsepsiyalar tizimli ravishda o'rganilib, umumlashtirildi. Pedagogik kuzatish metodi yordamida tibbiy terminologiyani o'qitish jarayonida mnemonik usullarning qo'llanilishi va ularning talabalar bilimini o'zlashtirishga ta'siri tahlil qilindi.

Qiyosiy tahlil metodi orqali an'anaviy o'qitish usullari bilan mnemonik yondashuvlarning samaradorligi o'zaro solishtirildi. Bu esa turli metodlarning afzallik va kamchiliklarini aniqlash, shuningdek, o'quv jarayonida qaysi yondashuv samaraliroq ekanligini baholash imkonini berdi. Tavsifiy metod yordamida esa mnemonik usullarning qo'llanilish shakllari, ularning turlari va o'quv jarayonidagi amaliy ahamiyati batafsil izohlandi.

Material sifatida tibbiy terminologiya bo'yicha darsliklar, lotin va yunon asosli terminlar lug'atlari, pedagogik texnologiyalar va innovatsion o'qitish metodlariga oid ilmiy manbalar, shuningdek, mnemonik texnikalar bo'yicha ilmiy maqolalar

tanlab olindi. Ushbu materiallar asosida klinik terminlarni o'zlashtirish jarayonida mnemonik usullarning roli, ularning kognitiv mexanizmlarga ta'siri hamda o'quv samaradorligini oshirishdagi o'rni chuqur tahlil qilindi.

Shuningdek, tadqiqot davomida mnemonik usullarning talabalarning xotira faoliyati, diqqatni jamlash darajasi va mustaqil fikrlash ko'nikmalariga ta'siri ham ko'rib chiqildi. Bu esa ushbu metodlarning nafaqat nazariy, balki amaliy jihatdan ham samarali ekanligini asoslashga imkon berdi.

Natijalar:

O'tkazilgan tadqiqot natijalari klinik terminologiyani o'rganishda mnemonik usullarning yuqori samaradorligini ko'rsatdi. Tahlillar asosida ushbu metodlarning bir qator muhim afzalliklari aniqlandi:

1. Xotirani faollashtirish

Mnemonik usullar yordamida murakkab va ko'p komponentli klinik terminlar oddiy assotsiatsiyalar, obrazlar yoki mantiqiy bog'lanishlar orqali oson eslab qolinadi. Ayniqsa, vizual va semantik assotsiatsiyalarga asoslangan mnemonik texnikalar talabalar xotirasini faol holatga keltirib, ma'lumotni tezroq qabul qilish va qayta tiklash imkonini beradi. Natijada, terminlarni yodlash jarayoni mexanik emas, balki ongli va mazmunli tarzda amalga oshadi.

2. Terminlarni tez o'zlashtirish

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, mnemonik yondashuvlar qo'llanilganda talabalar yangi terminlarni an'anaviy usullarga nisbatan tezroq o'zlashtira boshlaydilar. Bunda terminlarning tarkibiy qismlarini (prefiks, ildiz, suffiks) assotsiativ tarzda tushuntirish ularni qisqa vaqt ichida anglash va eslab qolishni osonlashtiradi. Bu esa o'quv jarayonining samaradorligini oshiradi va vaqtni tejashga yordam beradi.

3. Uzoq muddatli xotirani shakllantirish

Mnemonik metodlarning eng muhim afzalliklaridan biri — bilimlarning uzoq muddatli xotirada saqlanishini ta'minlashidir. Assotsiativ bog'lanishlar orqali o'zlashtirilgan terminlar oddiy yodlangan ma'lumotlarga qaraganda ancha mustahkam esda qoladi. Tadqiqot davomida aniqlanishicha, mnemonik usullar

orqali o'rganilgan terminlar uzoq vaqt o'tgandan keyin ham talabalar tomonidan aniq eslab qolingan.

4. O'quv motivatsiyasini oshirish

Mnemonik usullar o'quv jarayonini qiziqarli va interfaol holga keltiradi. Turli obrazli ifodalar, qisqartmalar, hikoya va analogiyalardan foydalanish talabalar faolligini oshiradi, ularning darsga bo'lgan qiziqishini kuchaytiradi. Bu esa o'quv motivatsiyasining ortishiga va bilimlarni faol o'zlashtirishga olib keladi.

5. Terminlarning mazmunini chuqur anglash

Tahlillar shuni ko'rsatdiki, mnemonik usullar faqat yodlashga emas, balki terminlarning semantik mazmunini tushunishga ham yordam beradi. Talabalar terminlarni tarkibiy qismlariga ajratib, ularning ma'nosini anglash orqali klinik tushunchalarni yaxshiroq o'zlashtiradilar. Bu esa kelajakdagi klinik faoliyatda terminlardan to'g'ri foydalanish imkonini oshiradi.

6. Kognitiv faoliyatni rivojlantirish

Mnemonik metodlar talabalar fikrlash faoliyatini faollashtirib, mantiqiy va assotsiativ tafakkurni rivojlantiradi. Bu esa nafaqat terminologiyani o'rganishda, balki umumiy kasbiy tayyorgarlikda ham muhim ahamiyat kasb etadi.

Muhokama:

Klinik terminologiyani o'rganishda mnemonik usullarni qo'llash zamonaviy pedagogik yondashuvlar orasida samarali vositalardan biri sifatida qaraladi. Tibbiy terminlarning murakkab tuzilishi, ko'pincha lotin va yunon ildizlariga asoslanganligi hamda ularning ko'pligi talabalar uchun muayyan qiyinchiliklar tug'diradi. Shu nuqtai nazardan mnemonik metodlar axborotni soddalashtirish va tizimlashtirish orqali bilimlarni samarali o'zlashtirishga yordam beradi.

Mnemonik usullar asosida assotsiativ fikrlash yotadi. Talabalar murakkab terminlarni ma'lum obrazlar, qisqartmalar yoki hikoyalar bilan bog'lash orqali ularni tezroq eslab qoladilar. Masalan, anatomiya yoki farmakologiyaga oid terminlar ma'lum vizual tasvirlar yoki analogiyalar orqali tushuntirilganda, ularning mazmuni yaxshiroq anglanadi. Bu esa faqat yodlash emas, balki tushunishga asoslangan bilimlarni shakllantiradi.

Shuningdek, mnemonik metodlar kognitiv jarayonlarga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Ular diqqatni jamlash, axborotni qayta ishlash va uzoq muddatli xotirada saqlash jarayonlarini faollashtiradi. Bu esa tibbiy ta'limda muhim ahamiyatga ega, chunki klinik terminlarni nafaqat eslab qolish, balki ularni amaliyotda to'g'ri qo'llash zarur.

Biroq mnemonik usullarni qo'llashda ayrim cheklovlar ham mavjud. Agar terminlar faqat assotsiatsiya orqali yodlansa, ularning chuqur ilmiy mazmuni yetarlicha anglanmasligi mumkin. Shu sababli mnemonik metodlarni boshqa o'qitish usullari bilan uyg'unlashtirish muhim hisoblanadi. Eng samarali natijaga erishish uchun mnemonik yondashuvlar lingvistik tahlil, klinik misollar va amaliy mashg'ulotlar bilan birgalikda qo'llanilishi lozim.

Zamonaviy axborot texnologiyalari mnemonik usullarning imkoniyatlarini yanada kengaytirmoqda. Multimedia vositalari, mobil ilovalar va interaktiv platformalar orqali terminlarni vizual va eshitish asosida o'rganish imkoniyati yaratilmoqda. Bu esa o'quv jarayonining samaradorligini oshiradi va talabalar uchun yanada qulay muhit yaratadi.

Umuman olganda, mnemonik usullar klinik terminologiyani o'rganishda samarali pedagogik vosita bo'lib, u bilimlarni tez va mustahkam o'zlashtirishga yordam beradi. Shu bilan birga, ushbu metodlarni to'g'ri va maqsadga muvofiq qo'llash tibbiy ta'lim sifatini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Xulosa:

O'tkazilgan tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, mnemonik usullar klinik terminologiyani samarali o'rganishda muhim pedagogik vosita sifatida namoyon bo'ladi. Ushbu metodlar murakkab va ko'p komponentli tibbiy terminlarni o'zlashtirish jarayonini sezilarli darajada yengillashtirib, ularni ongli ravishda tushunish va eslab qolishga yordam beradi. Ayniqsa, assotsiativ fikrlash, vizual obrazlar va mantiqiy bog'lanishlarga asoslangan mnemonik yondashuvlar bilimlarni tez o'zlashtirish va uzoq muddatli xotirada mustahkamlashda yuqori samaradorlikni ta'minlaydi.

Shuningdek, mnemonik usullar o'quv jarayonining faolligini oshirib, talabalarni mustaqil fikrlashga, tahlil qilishga va terminlarning ichki tuzilishini anglashga undaydi. Bu esa nafaqat terminlarni yodlash, balki ularning semantik va klinik mazmunini chuqur tushunishga imkon yaratadi. Natijada talabalar klinik terminologiyadan amaliy faoliyatda to'g'ri va samarali foydalanish ko'nikmalariga ega bo'ladilar.

Bundan tashqari, mnemonik metodlar o'quv motivatsiyasini oshirishda ham muhim rol o'ynaydi. Interfaol va ijodiy yondashuvlar orqali tashkil etilgan darslar talabalar uchun qiziqarli bo'lib, ularning bilim olishga bo'lgan qiziqishini kuchaytiradi. Bu esa o'z navbatida ta'lim jarayonining umumiy samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Shu bilan birga, mnemonik usullarni qo'llashda ularni boshqa o'qitish metodlari bilan uyg'unlashtirish muhim ahamiyatga ega. Lingvistik tahlil, klinik misollar va amaliy mashg'ulotlar bilan birgalikda qo'llanilganda mnemonik yondashuvlar yanada yuqori natijalarni beradi. Bu esa tibbiy ta'limda kompleks va samarali o'qitish modelini shakllantirish imkonini yaratadi.

Umuman olganda, mnemonik usullar klinik terminologiyani o'rganishda samarali, zamonaviy va istiqbolli pedagogik vosita bo'lib, ularni tibbiy ta'lim tizimida keng joriy etish maqsadga muvofiqdir. Ushbu metodlarning qo'llanilishi bo'lajak tibbiyot mutaxassislarining kasbiy kompetensiyasini oshirishga, ilmiy tafakkurini rivojlantirishga va klinik faoliyatda aniqlikni ta'minlashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Rajabova S.R. Tibbiy ta'limda xorijiy tillarni o'qitishning dolzarb masalalari, Tibbiyot ta'limi jurnali, 2023,
2. Komilova M. Ko'p tillilik asosida tibbiy kadrlarga ta'lim berish, Oliy ta'lim muammolari, 2022
3. Karimov A.N. Tibbiy terminologiyada tillar uyg'unligi va muammolar, Filologiya va ta'lim, 2021

- 4.Norqulova D.J. Tibbiy ta'limda zamonaviy til o'rgatish uslublari, Pedagogika va psixologiya muammolari, 2023
- 5.Islomova G.K. Tibbiy kadrlarga til kompetensiyasini shakllantirishda innovatsion yondashuv, Innovatsion ta'lim texnologiyalari, 2022, No
- 6.Qodirov A.S. Tibbiy terminologiya asoslari. – 2020.
- 7.Karimov M.T. Tibbiy lotin tili. – 2019.
- 8.Dorland's Medical Dictionary. – 2022.
- 9.Stedman's Medical Terminology. – 2021.
- 10.Taber's Medical Dictionary. – 2020.
- 11.Chabner D. Medical Terminology. – 2018.
- 12.Wulff H.R. The Language of Medicine. – 2019.
- 13.Sager J.C. Terminology and Specialized Language. – 2020.
- 14.Oxford Medical Dictionary. – 2023.
- 15.Brown T. Linguistics in Medicine. – 2021.